

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2016/29
Karar Sayısı : 2016/134
Karar Tarihi : 14.7.2016
R.G. Tarih – Sayı : 23.9.2016 - 29836

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 1. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4.4.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun;

1- 76. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan “72 nci ve...” ibaresinin,

2- 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

a- (ç) bendinde yer alan “...72 nci ve ...” ibaresinin,

b- (d) bendinin birinci cümlesinde yer alan “...on beş gün içinde...” ibaresinin,

Anayasa'nın 2., 10., 13., 16., 36. ve 142. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Davacının uluslararası koruma başvurusunun İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne kabul edilemez bulunup reddedilmesine ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davada, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I- İPTALİ İSTENİLEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu ibarelerin de yer aldığı 76. ve 80. maddeleri şöyledir:

“MADDE 76- (1) Mülakatı tamamlanan başvuru sahibine ve varsa birlikte geldiği aile üyelerine, uluslararası koruma talebinde bulunduğunu belirten ve yabancı kimlik numarasını içeren altı ay süreli Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi düzenlenir. Başvurusu sonuçlandırılmayanların kimlik belgeleri altı aylık sürelerle uzatılır.

(2) 72 nci ve 79 uncu maddeler kapsamında olanlar ile bunların aile üyelerine kimlik belgesi verilmez.

(3) Kimlik belgesinin şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenir.

(4) Kimlik belgesi, hiçbir harca tabi olmayıp ikamet izni yerine geçer.”

“MADDE 80- (1) Bu Kısımda yazılı hükümler uyarınca alınan kararlara karşı idari itiraz ve yargı yoluna başvurulduğunda aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) İlgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından kararın tebliğinden itibaren on gün içinde Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonuna itiraz edilebilir. Ancak 68 inci, 72 nci ve 79 uncu maddelere göre verilen kararlara karşı sadece yargı yoluna başvurulabilir.

b) İdari itiraz sonucu alınan karar, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Kararın olumsuz olması hâlinde, ilgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

c) Bakanlık, verilen kararlara karşı yapılan idari itiraz usullerini düzenleyebilir.

ç) 68 inci maddede düzenlenen yargı yolu hariç olmak üzere, 72 nci ve 79 uncu maddeler çerçevesinde alınan kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün, alınan diğer idari karar ve işlemlere karşı kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde, ilgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından yetkili idare mahkemesine başvurulabilir.

d) 72 nci ve 79 uncu maddeler çerçevesinde mahkemeye yapılan başvurular **on beş gün içinde** sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir.

e) İtiraz veya yargılama süreci sonuçlanıncaya kadar ilgili kişinin ülkede kalışına izin verilir.”

II- İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca, Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA ve Rıdvan GÜLEÇ’in katılımlarıyla 7.4.2016 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa’nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 40. maddelerine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa’ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 6458 sayılı Kanun’un 76. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan “72 nci ve...” ibaresi ile 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinde yer alan “...72 nci ve...” ibaresi ve aynı fıkranın (d) bendinin birinci cümlesinde yer alan “...on beş gün içinde...” ibaresinin iptallerini talep etmektedir.

4. Başvuran Mahkeme, Kanun’un 76. maddesindeki ibare uyarınca yabancılara kimlik verilememesi nedeniyle yabancıların avukatlara vekaletname veremediklerini ileri

sürmektedir. Kanun'un 76. maddesinde uluslararası koruma başvurusunda bulunanlara kimlik verilmesine ilişkin hususlar düzenlenmektedir. Kuralın itiraz konusu ibarenin de yer aldığı (2) numaralı fıkrasında ise aynı Kanun'un 72. ve 79. maddeleri kapsamında olanlar ile bunların aile üyelerine kimlik belgesi verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Kuralda, uluslararası koruma tedbiri talebi reddedilen kişilere ne şekilde vekaletname verilebileceğine, buna ilişkin usullere veya başvuru sahiplerinin avukatlarının davaları vekaletnameli ya da vekaletnamesiz takip edip edemeyeceklerine ilişkin herhangi bir hüküm ya da sınırlama bulunmamaktadır. Buna karşılık, avukatlara vekaletname verilmesinde aranacak hususlar 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun ilgili hükümlerinde yer almaktadır. Dolayısıyla, Kanun'un 76. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "72 nci ve..." ibaresi, bakılmakta olan davada uygulanacak kural değildir.

5. Açıklanan nedenlerle, 4.4.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun;

A- 76. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "72 nci ve..." ibaresinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B- 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1- (ç) bendinde yer alan "72 nci ve..." ibaresinin,

2- (d) bendinin birinci cümlesinde yer alan "...on beş gün içinde..." ibaresinin, esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

6. Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Mustafa ÇAĞATAY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü.

A- Kanun'un 80. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (ç) Bendinde Yer Alan "...72 nci ve..."İbaresinin İncelenmesi

1- İtirazın Gerekçesi

7. Başvuru kararında özetle, itiraz konusu kuralla Kanun'un 72. maddesi çerçevesinde alınan idari kararlara karşı kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde dava açılabilmesinin hüküm altına alındığı, söz konusu sürenin vatandaşlara tanınan dava açma süresine göre çok kısa olduğu, dolayısıyla yabancıların vatandaşlara göre hukuki vasıtalara erişim noktasında dezavantajlı konumda bulundukları, bu durumun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı yanında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde öngörülen adil yargılanma hakkı ile 13. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkıyla da bağdaşmadığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 36. ve 142. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

8. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca, kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

9. Kanun'un 80. maddesinin itiraz konusu ibarenin de yer aldığı (1) numaralı fıkrasında, Kanun'un "*Uluslararası Koruma*" başlıklı Üçüncü Kısımında yazılı hükümler uyarınca alınan kararlara karşı idari itiraz ve yargı yoluna başvurulması durumunda uygulanacak kurallar bulunmaktadır. Aynı fıkranın, itiraz konusu ibarenin yer aldığı (ç) bendinde, on beş günlük dava açma süresinin Kanun'un 72. maddesi uyarınca alınan kararlar açısından da geçerli olduğu ifade edilmiştir. Buna göre, Kanun'un 72. maddesi uyarınca alınan kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde ilgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından yetkili idare mahkemesine başvurulabilecektir.

10. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren ve hak arama özgürlüğünün önündeki engelleri kaldıran devlettir.

11. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında, "*Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" denilerek yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 125. maddesinde ise "*İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır...*" denilmektedir. Her iki maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması adil bir yargılamanın da ön koşulunu oluşturur.

12. Anayasa'nın 125. maddesinde idarenin eylem ve işlemlerine karşı ne kadar süre içinde dava açılacağına ilişkin bir belirlemede bulunulmamış, bu konu yasama organının takdirine bırakılmıştır. Nitekim Anayasa'nın 142. maddesinde de mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ile "*yargılama usullerinin*" kanunla düzenleneceği kurala bağlanmış, yargılama usullerini belirleme konusunda kanun koyucuya takdir yetkisi tanınmıştır. Dava açma süresini belirleyen kurallar da yargılama usulüne ilişkindir. Bununla birlikte kanun koyucunun takdir yetkisini kullanırken Anayasa'da belirtilen ilkelere uygun davranması gerekir. Bunlardan biri de adil yargılanma hakkı kapsamında korunan "*mahkemeye erişim*" hakkıdır.

13. Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte, özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanarak bu hakların sınırlandırılması da mümkündür. Nitekim Anayasa'nın 16. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabileceği hüküm altına alınmıştır. Ancak bu sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz. Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamalar, hak ve özgürlüklerin özlerine dokunamayacağı gibi demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine de aykırı olamaz.

14. Anayasal açıdan dokunulamayacak öz, her temel hak ve özgürlük açısından farklılık göstermekle birlikte sınırlamanın hakkın özüne dokunmadığının kabulü için temel hakların kullanılmasını ciddi surette güçleştirip, amacına ulaşmasına engel olmaması ve etkisini ortadan kaldıracı bir nitelik taşıması gerekir.

15. Demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük ilkeleri ise iki ayrı kriter olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki kriter arasında sıkı bir ilişki vardır. Temel hak ve özgürlüklere yönelik herhangi bir sınırlamanın, demokratik toplum düzeni için gerekli nitelikte, başka bir ifadeyle öngörülen kamu yararı amacını gerçekleştirmekle birlikte, temel haklara en az müdahaleye olanak veren ölçülü bir sınırlama niteliğinde olup olmadığının incelenmesi gerekir.

16. Ölçülülük, temel hak ve özgürlüklerin sınırlanma amaçları ile sınırlama araçları arasındaki ilişkiyi yansıtır. Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşmak için seçilen aracın denetlenmesidir. Bu sebeple, kuralın hedeflenen amaca ulaşabilmek için elverişli, gerekli ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir.

17. Belirtilen nitelikleri gereği, Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ve aralarında sıkı bir ilişki bulunan, *"temel hak ve hürriyetlerin özü"*, *"demokratik toplum düzeninin gerekleri"* ve *"ölçülülük ilkesi"* kavramları, bir bütünün parçaları olup, demokratik bir hukuk devletinin özgürlükler rejiminde gözetilmesi gereken temel ölçütleri oluşturmaktadır.

18. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesi ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesi ve zararını giderebilmesinin en etkili yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir. Mahkemeye erişim hakkı, bireylerin iddia ve savunmalarını bir yargı mercii önünde ileri sürebilmelerine imkân sağlayan ve adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak kabul edilen bir haktır.

19. İtiraz konusu kural ile uluslararası koruma başvurusu hakkında idarenin Kanun'un 72. maddesi uyarınca vermiş olduğu kabul edilemezlik kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde idare mahkemesine başvurulabileceği öngörülmektedir.

20. Dava açma sürelerine ilişkin kurallar, mahkemeye erişim hakkını sınırlandıran kurallardır. İtiraz konusu ibareyle getirilen düzenlemenin *"mahkemeye erişim hakkı"*na ve dolayısıyla da adil yargılanma hakkına yönelik bir müdahale olduğu açıktır. Doktrinde ve yargı kararlarında, idari işlemlerin belirli bir süre sınırlaması olmaksızın, süreklilik arz edecek şekilde veya makul olmayacak ölçüde uzun bir süre dava konusu edilebilme olasılığının bulunmasının, kamu hizmetlerinin işleyişini aksatacağı ve idarede bulunması gereken istikrarı bozacağı ifade edilerek, idari dava açma sürelerinin sınırlanabileceği kabul edilmektedir. İtiraz konusu kuralla, idarenin vermiş olduğu kabul edilemezlik kararına karşı idare mahkemelerine dava açma süresinin, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda öngörülen altmış günlük genel dava açma süresine oranla daha kısa (on beş gün) olarak belirlenmesinin; yabancı konumunda Türkiye'ye giriş yapan ve uluslararası koruma talebinde bulunanların durumlarının bir an önce açıklığa kavuşturulması ve böylece bu konuda gerek yabancı yönünden gerekse idari makamlar yönünden var olan belirsizliklerin Anayasa'nın 141. maddesinde öngörülen davaların mümkün olan süratle sonuçlandırılmasını amacıyla yapıldığı ve dolayısıyla düzenlemenin demokratik bir toplum düzeninin gerekleriyle uyumlu meşru bir amaca dayandığı görülmektedir. Bu

durumda, getirilen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin bulunup bulunmadığına bakılmalıdır.

21. Uluslararası koruma başvurusunun kabul edilebilmesine ilişkin yasal mevzuat karmaşık bir nitelikte bulunmadığından, başvurusu hakkında kabul edilemezlik kararı verilen kişi, itiraz konusu kuralla öngörülen on beş günlük dava açma süresi içinde bizzat veya tutacağı bir vekili aracılığıyla dava açma işlemlerini tamamlama imkânına sahiptir. Dolayısıyla da hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından olan mahkemeye erişim hakkının kullanılmasını önemli ölçüde güçleştiren ya da hakkı kullanılamaz hale getiren bir sınırlamadan söz edilemez. Ayrıca, Kanun'un 70. maddesi uyarınca yabancı kişiye başvurusuyla ilgili takip edilecek usuller hakkında bilgi verilmesi ve tercüman sağlanması; Kanun'un 78. maddesi uyarınca kararın ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilmesi, olumsuz kararın tebliğinde kararın maddi gerekçeleri ve hukuki dayanaklarının da belirtilmesi, ilgili kişinin bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisinin bilgilendirilmesi; Kanun'un 81. maddesi uyarınca da avukatlık ücretini karşılayamayacak olması durumunda adli yardım hükümleri çerçevesinde ilgiliye avukatlık hizmetleri verilmesi mümkün bulunmaktadır. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, yabancıнын hukuksal durumunun bir an önce netleştirilmesi amacıyla getirilen on beş günlük dava açma süresinin hakkın özüne dokunmadığı gibi ölçülülük ilkesine de aykırı olmadığı açıktır.

22. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 13., 36. ve 142. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

B- Kanun'un 80. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (d) Bendinin Birinci Cümlesinde Yer Alan "...on beş gün içinde..." İbaresinin İncelenmesi

1- Sınırlama Sorunu

23. Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Kanun'un 40. maddelerine göre, Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurular itiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı kural ile sınırlıdır.

24. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, Kanun'un 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin birinci cümlesinde yer alan "...on beş gün içinde..." ibaresinin iptalini istemektedir.

25. İptali istenen "*on beş gün içinde*" ibaresi, aynı bentte yer alan "*72 nci*" ve "*79 uncu*" ibareleri için de uygulanabilecek ortak bir hüküm niteliğindedir. Başvuran Mahkemenin bakmakta olduğu davaya dayanak olan idari işlem ise Kanun'un 72. maddesi uyarınca tesis edilmiştir. Bu nedenle itiraz konusu kuralla ilişkin esas incelemenin, aynı bentte geçen "*72 nci*" ibaresi yönünden sınırlı olarak yapılması gerekmektedir.

26. Açıklanan nedenlerle; Kanun'un 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin birinci cümlesinde yer alan "...on beş gün içinde..." ibaresine ilişkin esas incelemenin aynı bentte yer alan "*72 nci*" ibaresi yönünden sınırlı olarak yapılmasına, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

2- İtirazın Gerekçesi

27. Başvuru kararında özetle, itiraz konusu kuralla davanın on beş gün gibi kısa bir zaman içerisinde sonuçlandırılması zorunluluğunun getirildiği, bu sürenin hangi tarihten itibaren başlayacağına ilişkin kuralda bir açıklık bulunmadığı gibi sürenin dosyayı sonuçlandırmak için yeterli bir süre niteliğinde bulunmadığı, gerek davanın özelliği gerekse 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu uyarınca dosyanın tekemmül ettirilebilmesi bakımından bazı işlemlerin yapılması için belli bir zaman dilimine ihtiyaç bulunduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 36. ve 142. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

28. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca, kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 141. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

29. İtiraz konusu ibarede, idarece verilen uluslararası koruma başvurusu talebinin Kanun'un 72. maddesi uyarınca kabul edilemez bulunup reddedilmesine ilişkin idari karara karşı yetkili idare mahkemesine dava açılması durumunda, mahkemenin yapılan başvuruyu on beş gün içinde sonuçlandıracağı hükmü yer almaktadır.

30. Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devletinin temel ilkelerinden birisi de “*belirlilik*”tir. Belirlilik ilkesi, yalnızca yasal belirliliği değil, daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade etmektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olma gibi niteliksel gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır.

31. İtiraz konusu kuralda öngörülen on beş günlük sürenin hangi tarihten itibaren başlayacağına ilişkin özel bir hüküm bulunmamakla birlikte, tüm idari davaların karara bağlanmasında dikkate alınması gereken genel kural niteliğindeki 2577 sayılı Kanun'un 20. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “*Danıştay, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde dosyalar, bu Kanun ve diğer kanunlarda belirtilen öncelik veya ivedilik durumları ile Danıştay için Başkanlar Kurulunca; diğer mahkemeler için Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca konu itibarıyla tespit edilip Resmi Gazete’de ilan edilecek öncelikli işler göz önünde bulundurulmak suretiyle geliş tarihlerine göre incelenir ve tekemmül ettikleri sıra dahilinde bir karara bağlanır. Bunların dışında kalan dosyalar ise tekemmül ettikleri sıraya göre ve tekemmül tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırılır.*” biçimindeki kural uyarınca, itiraz konusu kuralda öngörülen sürenin dosyanın tekemmül ettiği tarihten itibaren hesaplanacağı ve bu anlamda kuralın belirsiz olmadığı açıktır.

32. Anayasa'nın 141. maddesinde, “*Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması yargının görevidir.*”denilmek suretiyle davaların makul bir süre içinde bitirilmesi gerekliliği açıkça ifade edilmiştir. Bu ilke gereğince Devlet, yargılamaların gereksiz yere uzamasını engelleyecek etkin tedbirler almak zorundadır. Bu bağlamda, hukuk sisteminin ve özellikle yargılama usulünün, yargılamaların makul süre içerisinde bitirilmesini olanaklı kılacak şekilde düzenlenmesi ve davaların nedensiz olarak uzamasına yol açacak usul kurallarına yer verilmemesi makul sürede yargılanma ilkesinin bir gereğidir. Ancak bu amaçla alınacak kanuni tedbirlerin yargılama sonucunda işin esasına yönelik adil ve hakkaniyete uygun bir karar verilmesine engel oluşturmaması gerektiği de tartışmasızdır. Bu ilkelere uygun olmak kaydıyla yargılama yöntemini belirlemek ise Anayasa'nın 142. maddesi gereğince kanun koyucunun takdir yetkisindedir.

33. İtiraz konusu ibarede yer alan süre, düzenleyici nitelikte olup yabancıların uluslararası koruma başvurularına ilişkin olarak idare mahkemelerine yaptıkları başvuruların yargı mercilerince hızlı bir şekilde sonuçlandırılması amacına yöneliktir. Bu itibarla düzenlemenin demokratik bir toplum düzeninin gerekleriyle uyumlu meşru bir amaca dayandığı görülmektedir. Yargı mercilerinin belirtilen süreler içerisinde yargısal işlemleri yerine getirmemesi ise taraflar açısından herhangi bir hak kaybına neden olmadığından kuralın, hakkın özüne dokunmadığı gibi ölçülülük ilkesine de aykırı olmadığı açıktır.

34. Uluslararası koruma başvurularına ilişkin dava sürecinin hızlı ve etkin bir biçimde sonuçlandırılması amacıyla ve kamu yararı gözetilerek ihdas edilen itiraz konusu kuralla öngörülen düzenleme, adil yargılanma hakkını zedelediği gibi davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasını öngören Anayasa'nın 141. maddesiyle de uyumludur.

35. Açıklanan nedenlerle, Kanun'un 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin birinci cümlesinde yer alan "...on beş gün içinde..." ibaresi, aynı bentte geçen "72 inci" ibaresi yönünden Anayasa'nın 2., 13., 36., 141. ve 142. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

36. Kuralın Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV- HÜKÜM

4.4.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

A- (d) bendinin birinci cümlesinde yer alan "...on beş gün içinde..." ibaresine ilişkin esas incelemenin, aynı bentte yer alan "72 nci" ibaresi yönünden sınırlı olarak yapılmasına,

B- 1- (ç) bendinde yer alan "...72 nci ve..." ibaresinin,

2- (d) bendinde yer alan "on beş gün içinde" ibaresinin, aynı bentte yer alan "72 nci" ibaresi yönünden,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE, 14.7.2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Engin YILDIRIM	Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye	Üye	Üye
Serruh KALELİ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Recep KÖMÜRCÜ

Esas Sayısı : 2016/29
Karar Sayısı : 2016/134

Üye

Alparslan ALTAN

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

M. Emin KUZ

Üye

Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye

Kadir ÖZKAYA

Üye

Rıdvan GÜLEÇ